

Зеленько Микола Анатолійович
інструктор з радіаційного, хімічного, біологічного захисту
кандидат хімічних наук, молодший сержант
Київський інститут Національної гвардії України

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ У ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ АВАРІЙ З НЕБЕЗПЕЧНИМИ ХІМІЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ ТА ІНФОРМУВАННІ НАСЕЛЕННЯ

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ризиків виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин, що становлять серйозну загрозу для життя і здоров'я населення, а також для довкілля. У сучасних умовах розвитку промисловості та підвищеного техногенного навантаження особливого значення набуває ефективність функціонування системи цивільного захисту. Важливим аспектом є не лише оперативна ліквідація наслідків таких аварій, але й своєчасне та достовірне інформування населення про загрози та необхідні заходи безпеки. Недостатній рівень координації між державними органами та обмежена обізнаність громадян підвищують масштаб можливих негативних наслідків, що й зумовлює потребу в комплексному аналізі діяльності відповідних інституцій.

Метою дослідження є аналіз діяльності державних органів та установ у сфері реагування на аварії з небезпечними хімічними речовинами, а також оцінка ефективності системи інформування населення про надзвичайні ситуації з метою виявлення основних проблем і визначення напрямів її вдосконалення.

Ключовим нормативно-правовим актом у цій сфері є Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI, який визначає загальні засади державної політики щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, реагування на них та ліквідації їх наслідків. Відповідно до його положень, цивільний захист охоплює комплекс організаційних, інженерних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на захист населення, територій й довкілля від небезпечних подій. Особливе значення має стаття 35, яка регламентує заходи радіаційного та хімічного захисту, зокрема проведення хімічного контролю, використання засобів індивідуального та колективного захисту, а також участь спеціалізованих служб у ліквідації наслідків аварій.

Важливу роль відіграють також інші законодавчі акти, зокрема:

- Закон України від 16.03.2000 № 1550-III «Про правовий режим надзвичайного стану», який визначає особливості функціонування держави у кризових умовах;
- Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI «Про екстрену медичну допомогу», що регулює надання медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях;
- Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», який встановлює вимоги до захисту здоров'я громадян.

На рівні підзаконних актів ключове значення мають постанови Кабінету Міністрів України, що деталізують механізми реалізації державної політики. Зокрема:

- Постанова КМУ №11 від 09.01.2014 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту», яка визначає структуру, режими функціонування та взаємодію органів управління;
- Постанова КМУ №368 від 24.03.2004 «Про класифікацію надзвичайних ситуацій за їх рівнями», що дозволяє визначати масштаб реагування;
- Постанова КМУ №841 від 30.10.2013 щодо Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій;
- Постанова КМУ №444 від 26.06.2013 щодо Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Окреме місце займають відомчі нормативні акти, зокрема накази Міністерства внутрішніх справ України, які регламентують діяльність підрозділів цивільного захисту, порядок їх підготовки та реагування на надзвичайні ситуації.

На основі зазначеної нормативно-правової бази діє система органів, відповідальних за реагування на аварії з небезпечними хімічними речовинами. Провідну роль відіграє Державна служба України з надзвичайних ситуацій, яка здійснює безпосередню ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, включаючи проведення аварійно-рятувальних робіт, локалізацію джерел хімічного ураження та моніторинг стану довкілля. У її структурі функціонують спеціалізовані підрозділи радіаційного, хімічного та біологічного захисту.

До системи ліквідації наслідків аварій також залучаються інші державні органи та служби, зокрема:

- Кабінет Міністрів України – здійснює загальне керівництво та координацію;
- Міністерство внутрішніх справ України – координує діяльність підпорядкованих служб;
- Національна поліція України – забезпечує правопорядок та евакуацію населення;
- Міністерство охорони здоров'я України – організовує медичне забезпечення постраждалих;
- місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування – відповідають за реалізацію заходів на місцевому рівні.

Практика реагування на надзвичайні ситуації свідчить, що ефективність ліквідації наслідків хімічних аварій значною мірою залежить від оперативності дій, рівня підготовки служб та налагодженої міжвідомчої взаємодії. Під час інцидентів підрозділи цивільного захисту здійснюють локалізацію аварії, осадження токсичних речовин, проведення дегазації території та евакуацію населення із зони ураження.

Невід'ємною складовою системи реагування є інформування населення. Відповідно до вимог законодавства, органи державної влади зобов'язані забезпечити своєчасне оповіщення громадян про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації. Це здійснюється через системи централізованого оповіщення, засоби масової інформації, мобільні повідомлення та офіційні цифрові платформи. Населенню

надаються чіткі інструкції щодо дій: укриття в приміщеннях або сховищах, герметизація житла, використання засобів індивідуального захисту або евакуація.

Таким чином, система реагування на аварії з небезпечними хімічними речовинами в Україні є комплексною та багаторівневою. Вона ґрунтується на розвиненій нормативно-правовій базі та передбачає тісну взаємодію державних органів і місцевої влади. Підвищення ефективності цієї системи потребує подальшого вдосконалення законодавства, впровадження сучасних технологій моніторингу та комунікації, а також підвищення рівня обізнаності населення щодо дій у надзвичайних ситуаціях.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні механізмів удосконалення системи цивільного захисту, зокрема шляхом впровадження сучасних цифрових технологій моніторингу та оповіщення, підвищення ефективності міжвідомчої взаємодії, а також розширення програм навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Зеленько Микола Анатолійович
інструктор з радіаційного, хімічного, біологічного захисту
кандидат хімічних наук, молодший сержант
Київський інститут Національної гвардії України

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ У ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ АВАРІЙ З НЕБЕЗПЕЧНИМИ ХІМІЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ ТА ІНФОРМУВАННІ НАСЕЛЕННЯ

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ризиків виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин, що становлять серйозну загрозу для життя і здоров'я населення, а також для довкілля. У сучасних умовах розвитку промисловості та підвищеного техногенного навантаження особливого значення набуває ефективність функціонування системи цивільного захисту. Важливим аспектом є не лише оперативна ліквідація наслідків таких аварій, але й своєчасне та достовірне інформування населення про загрози та необхідні заходи безпеки. Недостатній рівень координації між державними органами та обмежена обізнаність громадян підвищують масштаб можливих негативних наслідків, що й зумовлює потребу в комплексному аналізі діяльності відповідних інституцій.

Метою дослідження є аналіз діяльності державних органів та установ у сфері реагування на аварії з небезпечними хімічними речовинами, а також оцінка ефективності системи інформування населення про надзвичайні ситуації з метою виявлення основних проблем і визначення напрямів її вдосконалення.

Ключовим нормативно-правовим актом у цій сфері є Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI, який визначає загальні засади державної політики щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, реагування на них та ліквідації їх наслідків. Відповідно до його положень, цивільний захист охоплює комплекс організаційних, інженерних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на захист населення, територій й довкілля від небезпечних подій. Особливе значення має стаття 35, яка

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**